

2023-04-19

Finansdepartementet

fi.remissvar@regeringskansliet.se

fi.fma.b@regeringskansliet.se

Diarienummer Fi2022/03071

REMISSYTTRANDE

Betänkandet En ny statistik över hushållens tillgångar och skulder (SOU 2022:51)

Föreningen Svensk Värdepappersmarknad (Föreningen) är en branschorganisation för svenska värdepappersbolag och banker samt utländska filialer till sådana företag som bedriver värdepappersrörelse i Sverige. Föreningen etablerades år 1908 och verkar för en hållbar och konkurrenskraftig svensk värdepappersmarknad.

Föreningen välkomnar möjligheten att lämna synpunkter och kommentarer på Finansdepartementets betänkande *En ny statistik över hushållens tillgångar och skulder (SOU 2022:51)*. Föreningen avstyrker förslaget om att samla in och sammanställa statistik över enskilda personers tillgångar och skulder. För det fall regeringen väljer att ändå verkställa insamling av sådan statistik anser föreningen att omfattningen behöver begränsas både när det kommer till mängden variabler som samlas in och frekvensen, att vissa delar eller aspekter av en sådan insamling måste utredas vidare, och att den föreslagna tidsplanen måste ändras så att det första rapporteringstillfället skjuts framåt i tiden.

Synpunkter på övergripande aspekter

Integritetsaspekter

Precis som utredningen påpekar i betänkandet innebär upprättandet av ett register över hushållens tillgångar och skulder på individnivå ett påtagligt intrång i den personliga integriteten. Stora mängder information som inte har överlämnats på frivillig basis och som omfattas av banksekretess ska samlas in och lagras i ett samlat register hos SCB. Uppgifterna ska samlas in och sammanställas på personnummernivå och dessutom potentiellt kunna användas för att kopplas samman med andra uppgifter på individnivå som redan finns hos eller som kommer att samlas in av SCB. Härutöver kommer uppgifterna kunna lämnas ut till myndigheter och forskare för vidare behandling baserat på bedömning från SCB. Detta kan komma att ske utan att uppgifterna anonymiseras, eller genom så

Föreningen Svensk Värdepappersmarknad

Box 1426 / Blasieholmsgatan 4B

111 84 Stockholm

kallad pseudonymisering där syftet att den specifika individen inte ska framgå från uppgifterna. Givet den stora mängden information som ska samlas in, och givet att uppgifterna kan komma att samköras med andra uppgifter hos SCB är dock frågan om man av pseudonymiserade uppgifter ändå kommer kunna härleda informationen till specifika individer. Det är dessutom så att uppgifterna potentiellt skulle kunna komma att lämnas ut också i klartext baserat på SCB:s bedömning i det specifika fallet. Det framgår inte uppenbart för föreningen från utredningen under vilka omständigheter som informationen skulle kunna lämnas ut i klartext och detta behöver därför klargöras.

Mot bakgrund av ovanstående anser föreningen inte att den av utredningen motiverade nyttan med registret motiverar en så allvarlig integritetskränkning som upprättandet av registret innebär. Det saknas i det här avseendet en granulär och utförlig proportionalitetsanalys som sätter integritetsaspekterna i relation till nyttan av att samla in informationen som föreslås.

Härutöver ger förslaget upphov till många praktiska hanteringsfrågor som exempelvis hur uppgiftslämnare och SCB ska hantera och begränsa tillgång till information om skyddsvärda individer så som kunder som har skyddad identitet eller som är i en politiskt utsatt position (PEP). Att överlämna sådana uppgifter innebär ett ytterligare moment av spridning av informationen och således en ökad risk för att informationen kommer i orätta händer. Det är viktigt att denna risk hanteras innan eventuellt krav på uppgiftslämnande träder i kraft.

Säkerhetsaspekter

Föreningen anser att det finns väsentliga säkerhets- och riskaspekter med att samla in och att samla all den föreslagna informationen på ett och samma ställe. En stor mängd detaljerad information (till stor del personuppgifter som omfattas av GDPR) skulle om förslaget blir verklighet komma att finnas att tillgå hos en och samma myndighet. Denna icke-anonyma data ska sedan samköras av SCB med annan inrapporterad data som i vissa avseenden är ännu känsligare.

Enligt utredaren ska dessa uppgifter förvisso vara sekretessbelagda vid utlämnande. Men de senaste årens dataintrång som bland annat drabbat stora företag och myndigheter ger vid handen att det finns en påtaglig risk för intrång som skulle kunna medföra att den känsliga informationen får spridning. Att data dessutom föreslås utlämnas till Luxemburg för vidare forskning, alltså utanför Sveriges gränser, ökar denna sårbarhet ytterligare. Om informationen i registret skulle hamna i orätta händer kan det, utöver att vara en integritetskränkning i sig, också få andra potentiellt allvarliga påföljder.

Ikraftträdandet

Föreningen anser att tidpunkten för den första rapporteringen till SCB måste skjutas fram väsentligt givet hur omfattande den föreslagna rapporteringen är och givet att den involverar flera olika delar av verksamheten hos instituteten. Rapporteringen kommer med allra största sannolikhet medföra att det blir nödvändigt att bygga upp eller utveckla delvis nya system internt hos instituten. Härutöver ska tilläggas att det kan komma att krävas en särskild hantering av personer med skyddad identitet. Det är därför helt nödvändigt att banker och andra finansiella institut får tillräckligt med tid att utveckla, bygga upp och säkerställa funktionen som krävs för rapporteringen.

Enligt utredningens förslag ska instituten vara redo att göra den första rapporteringen till SCB per den 31 december 2024. Det betyder att instituten kommer att ha mindre än ett och ett halvt år, i värsta fall så lite som ett år, på sig att vara redo för den första rapporteringen. Föreningen noterar samtidigt att SCB anses behöva upp till tre år på sig för att få alla system på plats. Det förefaller skevt att tillåta instituten mindre än hälften av tiden som ges SCB.

När i tiden som vore realistiskt att göra den första rapporteringen är svårt att säga exakt givet att de slutgiltiga detaljerna för insamlingen inte är satta och att det delvis saknas detaljer och finns frågetecken kring hur rapporteringen ska se ut. Exempelvis framgår det inte av utredningen huruvida instituten förväntas att själva sammanställa all information på personnummer-nivå eller om man kan skicka in flera olika underlag som sedan sammanställs av SCB tillsammans med underlagen avseende samma person men från andra institut.

Vilket upplägg för rapportering som lämpar sig bäst kan variera mellan olika institut. Föreningen föreslår därför att respektive institut själv får avgöra huruvida man skickar ett samlat underlag per personnummer till SCB, eller flera underlag för samma personnummer som sedan sammanställs av SCB. Det senare alternativet borde inte vara något problem för SCB eftersom de oavsett kommer att behöva sammanställa information från flera olika institut för en och samma person i många fall.

Givet ovan anser föreningen att den första rapporteringen till SCB kan ske som tidigast per den 31 december 2026.

Viktigt att det framgår tydligt för vilka ändamål statistiken får användas

Föreningen ser en risk för att den insamlade statistiken i framtiden skulle kunna komma att användas för andra ändamål än de som anges av utredningen. Ett exempel på detta är ett eventuellt återinförande av förmögenhetsskatten. Föreningen vill därför understryka vikten av att det i det slutgiltiga underlaget framgår tydligt för vilka ändamål och syften som statistiken sammanställs och får användas. Föreningen anser att det är väsentligt att det tydliggörs att syftet med statistiken endast är insamling av information om hushållens finansiella ställning och att den inte ska kunna

samköras med annan statistik som samlas in för andra ändamål och som avser helt andra typer av information än hushållens finansiella ställning.

Omfattning och kostnader

Insamlingen kommer att medföra signifikanta kostnader för instituten såväl inledningsvis (när rapporteringen ska sättas upp internt) som under den löpande rapporteringen som också den kommer kräva att betydande resurser tas i anspråk för att instituten ska klara de föreslagna rapporteringskraven. Det är troligt att viss manuell handpåläggning kommer att krävas för många av instituten.

Föreningen anser inte heller att den mängd variabler som föreslås samlas in, och den frekvens som detta föreslås ske med, står i rimlig proportion till den nytta som beskrivs i utredningen givet de kostnader som kommer att uppstå för de rapporterade instituten. Såväl frekvensen som antalet variabler skulle med fördel kunna begränsas jämfört med utredningens förslag (se mer nedan) utan att syftet med insamlingen motverkas.

Synpunkter på detaljnivå avseende rapportering av finansiella instrument

Frekvens

Föreningen anser inte att den mängd variabler som föreslås samlas in, och den frekvens som detta föreslås ske med, står i rimlig proportion till den nytta som beskrivs i utredningen. Föreningen anser att det borde vara tillräckligt med årsvis rapportering givet de behov som beskrivs i utredningen. Eftersom en hel del av rapporteringen i utredningen som utgångspunkt föreslås ske på årsbasis ser föreningen än mindre skäl till att ha kvartalsvis rapportering för denna del av insamlingen.

Variabler

Föreningen anser att variabellistan bör kunna begränsas jämfört med vad som föreslås i utredningen. Enligt nuvarande förslag samlas uppgifter in som delvis överlappar varandra vilket förefaller onödigt. Att kräva att instituten rapporterar in information som kan inhämtas via informationen i en annan variabel leder till en onödig börda för de rapporterade instituten. Genom ISIN-koden (eller motsvarande) bör SCB exempelvis kunna hämta information om instrumentets namn, typ, kurs och nominellt belopp. Omvänt kan tyckas att med information om namn typ, kurs och nominellt belopp förefaller information om ISIN överflödigt. Vidare har instituten i regel inte uppgift om emittenters LEI och föreningen ifrågasätter nyttan i att LEI ingår som en rapporteringsvariabel. Föreningen uppmanar därför utredningen att se över variabellistan och säkerställa att rapportering inte sker av variabler som kan inhämtas genom annan information som rapporterats in.

Föreningen anser vidare att SCB bör överväga att köpa in uppgifter om kursdata snarare än att instituten ska rapportera denna information. Genom att SCB har uppgifter om kursdata säkerställs att samma instrument erhåller samma kurs oavsett institut. Risken är annars att olika institut anger olika kurs för samma instrument vilket är negativt för datakvalitén.

Format (en samlad fil, eller flera mindre)

Som tidigare framhållits föreslår föreningen att man tillåter att respektive institut själv får avgöra huruvida man skickar ett samlat underlag per personnummer till SCB, eller flera underlag som sedan sammanställs per personnummer av SCB. Det senare alternativet borde inte vara något problem för SCB eftersom de oavsett kommer att behöva sammanställa information från flera olika institut för en och samma personnummer i många fall.

Utländska finansiella instrument

I utredningens förslag till förordning om ändring i förordningen (2001:100) om den officiella statistiken, finns en ny paragraf (5 f §) som gör gällande att värdepapperscentraler enligt lag (1998:1479) om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument ("Kontoföringslagen") bland annat ska lämna uppgifter om fysiska personers innehav av finansiella instrument som är upptagna till handel på en reglerad marknad. Om det finansiella instrumentet i stället är förvaltarregistrerat enligt Kontoföringslagen ska förvaltaren lämna de uppgifter som ålagts värdepapperscentralen. Rapporteringsskyldigheten inkluderar inte finansiella instrument som ingår i ett individuellt pensionssparande.

Som anges i utredningen är det endast Euroclear Sweden AB ("Euroclear") som är auktoriserad värdepapperscentral enligt Kontoföringslagen. Euroclear har dock endast uppgifter om de finansiella instrument som kontoförs av Euroclear. Som föreningen förstår det har således Euroclear endast rapporteringsskyldighet för de finansiella instrument som de själva kontoför. Därav följer att förvaltarens rapporteringsskyldighet är begränsad till samma finansiella instrument.

Föreningen noterar således att det i praktiken innebär att rapporteringsskyldigheten i stort inte omfattar utländska finansiella instrument. Instrument som handlas på en MTF eller OTF tycks inte heller omfattas. Det är inte klart för föreningen om denna begränsning är helt tydlig för utredningen. Se till exempel utredningens kommentar under avsnitt Uppgifter om identitet m.m. sista stycket (sid 196) och Hur uppgifter ska samlas in och lagras andra stycket (sid 197).

FÖRENINGEN SVENSK VÄRDEPAPPERSMARKNAD

Urban Funered

Verkställande Direktör

urban@svpm.se

Fredrik Bonthron

Chefsekonom

fredrik@svpm.se

Föreningen Svensk Värdepappersmarknad

Box 1426 / Blasieholmsgatan 4B

111 84 Stockholm